

Körülkerített létezés Ircsik Vilmos:
Kertek és kerítések,
 Magyar Napló – Írott Szó
 Alapítvány, Budapest, 2014.

Saját életéről mindenkinek van több-kevesebb emléke. De, hogy ki mennyire emlékszik, az már egy más kérdés. Az írók hatványozottan többre emlékeznek. Ettől írók, többek között. Ennek a – mondhatni – emlék-milliomosságnak a gazdag reprezentációja Ircsik Vilmos *Kertek és kerítések* című legújabb elbeszélés-kötete. A nem éppen zsebkönyvméretű kötet (423 oldal) tizenegy hosszabb-rövidebb darabból áll, melyek az utóbbi tíz-egynéhány esztendő munkái. Miután elolvastuk a könyvet, és kezünkben végigpörgetjük a lapokat, mintha évtizedek pörögnének tova – egy egész élet.

Olyan élet(ek), sors(ok), amely(ek) a gyermekkortól kezdve napjainkig végig a történelemmel van(nak) megfertőződve. Sosem volt még – és ne is legyen többé – olyan század, mint a huszadik. Rendszerek adják át egymásnak a stafétát (egyik rosszabb, mint a másik), jönnek-mennek, sarjadnak-kihunynak.

Írói beleérző képessége révén Ircsik annyi alakba képes „beleköltözni”, ahányba csak akar. A szöveg, szinte bármelyik darab, „magába rántja” az olvasót, viszi, sodorja. Mindezt fegyelmezett és áttetsző – majdnem azt írtam: észrevétlen – stílussal éri el.

Az idősíkok fufangos keverésének, avagy egybejátsztatásának lehetünk a tanúi mindjárt az első darabban (*A múlt árnyai*). Az ismerős erdőt gombáért járó író – notórius visszaesőként a múltba, a gyermekkorába – mintha ismét hallaná belül tisztán édesanyja hajdani noszogatását: „Keress, te kis haszontalan!”; és szinte lehetetlen is nem hallania, hiszen: „A múlt hangjai betöltötték az egész erdőt”. És nyilván nemcsak az erdőt, hanem őt magát, a szerzőt is. Mintha a gombakeresés közben – szorosan az eltűnt idő nyomában – a gombáknál hatványozottabban fontosabb-értékesebb dolgokra, élményekre lelt volna.

A kötet olvasása közben érdekes időutazás(ok)ban lehet részünk. A következő történet (*Nagypénteki lélekharang*) egyenesen a második világháborúba sodor bennünket. Igazság szerint a történetek időben

mind közelebb sodródna a jelen valóságához, akár regényként is olvashatjuk a kötetet. Csupán az utolsó két elbeszélés – a *Jegyzőkönyvön kívül* és a *Bonyodalmak a 208. levél körül* – jelent kivételt, ezeket akár függelékként is elképzelhetjük: az elsőben Balassi Bálint zürös korának egy bonyodalmas eseményébe röpit vissza minket a szerző, a másodikban egy kvázi-Mikes levélbe nyerhetünk betekintést.

A dolgok ördögi gépezetének kitűnő ábrázolását csodálhatjuk az *Ezerkétszáz* című darabban. Egyszerű, majdnem közhelyes, mindenki által meg tapasztalt élménysorban állunk, itt éppen a postán. Örület... Kafkaian horrorisztikus (le)írás, a sajátos, megfajthetetlen logikájú szenved(tet)ésről. Egyszerre értelmetlen és érthetetlen. Infernális, agyonbonyolított semmi: „A sor pedig egy parányit előremozdult, szabad szemmel alig láthatóan, mint az óra nagymutatója”.

Az egyenletesen jó színvonalú írások közül is kiemelkedő *Az ég madarai* című elbeszélés. Szinte faljuk a mondatait, oldalról oldalra. Peszmege érdekes alakja erősen emlékeztet Hermann Hesse *Knulp*-jára. Mondhatjuk úgy is, hogy Peszmege a mai, posztmodern, magyar Knulp. Ha nem is édestestvérek, de mindenesetre rokonságban vannak: „De hát Peszmege végül is művész, legalábbis életművész, aki időnként eltűnik, aztán hivatlanul újra előbukkan, mint az ég madarai”.

Ircsik Vilmos elbeszélő művészetét nem lehet „izmusokba” szorítani. Ha innen nézzük: impresszionista, ha onnan: realista. És még sorolhatnánk. Kisiklik izmusokba belepaszírozó kezeink közül. Ám végtére is: a stílus maga az igazság. Ezek az elbeszélések pedig, mondjuk úgy, önmagukért beszélnek, és nem igényelnek semmiféle belemagyarázást. És gondoljuk meg: amikor valaki (mert mindig akad ilyen valaki, és nem is kevés) a fülünkbe károgja vészjóslóan, hogy: barátaim, vége az irodalomnak, vége a művészetnek, csak idézzük neki bátran Peszmeget: „...valahogy azért mindig csak lesz...” Már csak emiatt is bízhatunk Ircsik további munkakedvében, alkotóerejében.

Jahoda Sándor